

Plats och tid

Swedenborg, Egnellska huset kl. 13:30 - 16:30

Närvarande ledamöter:

Richard Holmqvist, Ordförande
Pernilla Wigren, Kopparstaden
Henrik Eriksson, FEV
Salah Mikha, FaP
Kenneth Wåhlberg, Soc

Övriga:

Thomas Sundin, MoS
Katarina Lindberg, Serviceförvaltningen
Mathilda Strand, Kostenheten
Anders Carlborg, Länsstyrelsen
Cecilia Berg, Hållbarhetsstrateg
Karin Hansson, Sekreterare

Ej närvarande:

Göran Forsén
Ola Bergå, MoS
Ragnar Kroona, FEV
Hanna Bergman, FEV
Dan Nygren, Kommundirektör
Margaretha Åslund, MoS
Jonatan Block, Skolf.
Kim Söderström, Kopparstaden
Inger Klangebo
Pelle Ahnlund, Kultur- o fritidsförvaltningen
Lars Ringsby, Serviceförvaltningen
Göran Vestlund

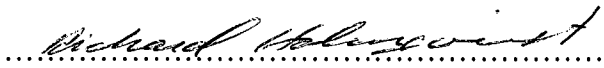
Katarina Frej
Niklas Lind

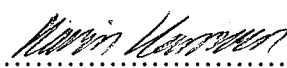
Föredragande:

Maria Saxe, Länsstyrelsen
Fredrik Warberg, Tidsverkstan
Katalin Simon, Kostenheten
Stefan Carlsson, Kopparstaden
Jonas E Eriksson, MoS

Justeringsdag 2016-07-04

Underskrifter

Ordförande 
Richard Holmqvist

Sekreterare 
Karin Hansson

§ 1 Sammanträdet öppnas

Ordförande Richard Holmqvist hälsar alla välkomna och förklarar mötet öppnat.

Temat för dagens möte är klimat och konsumtion

Målet med dagens möte är att med avstamp i Parisavtalet öka medvetenheten om kopplingen mellan klimat och konsumtion. Samt reflektera över vad som krävs av individer, familjer, företag och kommuner i Sverige för att bidra till att hålla nere den globala uppvärmningen till målet + 1,5 C⁰.

Dagens möte ses som en avspark inför kommande arbete. Förhoppningen är att dagens diskussioner ska kunna bidra till värdefulla inspel till kommande revidering av Faluns Energi- och klimatprogram.

§ 2 Vad innebär Parisavtalet för Sverige, Dalarna, Falun?

Maria Saxe, Länsstyrelsen Dalarna

På FN-konferensen i Paris i december 2015 kom världens länder överens om ett nytt globalt klimatavtal. Avtalet är inte så ambitiöst som det skulle behöva vara för att hindra den globala uppvärmningen. Avtalet bygger på frivilliga åtaganden för att få med så många länder som möjligt. Alla nationer bidrar i den mån de kan även om detta inte räcker. Det finns goda förutsättningar att höja ambitionsnivåerna.

Ett resultat av mötet i Paris är att koldioxidavgift kommer att införas i flera länder. Sverige har tidigare varit relativt ensamma om detta. Utsläpp per person endast från fossila bränslen i USA är 18 ton/person. I Sverige 8 ton/person.

I september 2015 antog världens länder i FN:s generalförsamling nya hållbarhetsmål som ska uppnås – Agenda 2030. Alla nationer ska i sin tur implementera detta i sin nationella politik.

Vad händer i Sverige?

Tunga transporter, industrier och jordbruket kan just nu ses som de tre största problemområdena i Sverige.

Visionen är att Sverige 2050 inte har några nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären. Miljömålsberedningen har fått i uppdrag att minska växthusutsläppen med 85 % till 2045 jämfört med 1990. (Hittills har vi minskat med ca 17-18 %.) Sverige ska vara klimatneutralt 2045. Målet handlar enbart om den nationella konsumtionen, sett ur ett produktionsperspektiv.

Sammanträdesdatum
2016-05-31

En beredning finns tillsatt för att arbeta med Agenda 2030 i Sverige. I mars 2016 kom ett förslag för hur Sverige ska kunna arbeta vidare. Ett betänkande kommer 2016-06-22. På sikt kommer därefter uppdrag till länsstyrelser m.fl. att arbeta med målen regionalt och lokalt.

Det händer mycket just nu, många nya direktiv och nya styrmedel tas fram. Det är av stor vikt att dessa ajourhålls och att informationen sprids både nationellt, regionalt och lokalt.

Exempel på nya utredningar av nationell vikt:

- Miljömålsberedningen, förslag till klimatpolitiskt ramverk samt åtgärdsförslag kom i februari 2016.
- Proposition för företagens rapportering om hållbarhet och mångfaldspolicy kom i maj 2016. Lagförslaget om hållbarhetsredovisningar är försenat och kommer gissningsvis först i december.
- Energikommissionens förslag för den långsiktiga energiförsörjningen fram till år 2050, kommer 1 januari 2017
- Utredning för cirkulärt företagande 28 februari 2017.
- Betänkande från delegationen för hållbar utveckling gällande Agenda 2030.

Hur ligger vi till i Dalarna och Falun?

Länsstyrelsens uppdrag är att verka för att de nationella målen får ett genomslag regionalt.

Länsstyrelsen jobbar just nu med strategier och åtgärdsprogram kopplade till de 16 nationella miljö kvalitetsmålen. Länsstyrelsen samarbetar med aktörer inom industrin och bostadssektorn m.fl.

Ett nytt åtgärdsprogram är på gång. Länsstyrelsen tar just nu in synpunkter utifrån. Nya programmet kommer ut på remiss under våren 2017 och hoppas kunna fastställas under 2018.

Länsstyrelsernas samverkansorgan RUS har gjort en sammanställning av CO² utsläpp. Budskap i dokumentet är att CO² utsläppen minskat med 27 % i Dalarna och med 29 % i Falun. Ett trendbrott kan ses 2006 då en tydlig minskning av CO² kan noteras.

I Dalarna har vi en bra produktion av stål och papper sett ur ett klimatperspektiv. Anledningar till minskade utsläpp är en kombination av ett antal faktorer. Bland annat minskade utsläpp från bostadssektorn samt att flera pappersbruk har övergått från fossila bränslen till biobränslen.

Vad kan kommunen göra?

Det ska vara ”lätt att göra rätt”. Kommunen kan genom samhällsplaneringen möjliggöra för individer att leva mera miljövänligt. Bland annat genom att

planera för flera cykelvägar, genomtänkt kollektivtrafik samt erbjuda utrymmen för delandets ekonomi. I kommunens egen verksamhet finns det mycket att vinna på att se över kommunens egen energianvändning, kommunens val av mat och arbetet med matsvinn, transporter (elbilar), övriga inköp.

§ 3 Klimat och konsumtion

Fredrik Warberg, Tidsverkstan.

Tidsverkstan startades år 2000 och Fredrik har arbetat med miljöfrågor sedan 1994.

Kort om läget:

Vad har vi att förhålla oss till?

- Klimatavtalet i Köpenhamn 2009.
- Globala hållbarhetsmålen - Agenda 2030, 169 delmål, september 2015. - - - -
- Parisavtalet, globala temperaturökningen ska hållas klart under 2 grader, med sikte på 1,5, december 2015.

Hur klimatbra är vi i Sverige?

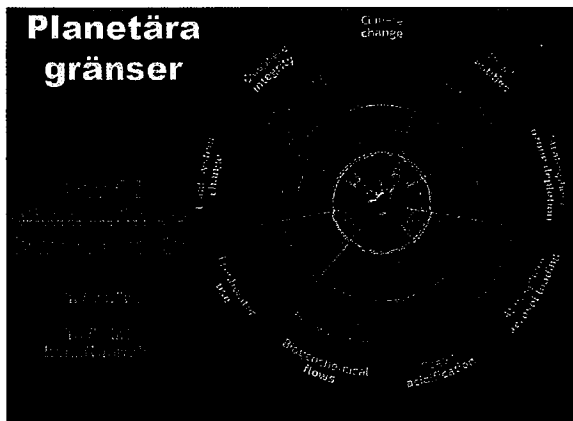
Nationella utsläpp av växthusgaser minskade enligt naturvårdsverket 1990-2012. Detta kan tyvärr till viss del förklaras med att industrier flyttat från Sverige till andra länder med mildare miljökrav och sämre arbetsvillkor. Ett sätt att fly undan sitt miljöansvar som företagare genom att utnyttja andra länder. En lösning på denna typ av problematik skulle kunna vara en övergång från ett produktionsperspektiv till ett konsumtionsperspektiv. Ett konsumtionsperspektiv anses mera rättvist sett till fattiga och rika länder. Detta gör ingen skillnad på var tillverkning sker utan enbart vart konsumtionen sker. Varje land betalar på ett rättvisare sätt för sitt klimatavtryck.

Riskkapitalister banar idag väg för miljön!

De tenderar att inte längre investera i fossila bränslen.

Istället ökar investeringarna i offentlig infrastruktur, fastigheters energieffektivisering, kolsänkor och bevarande av skog.

Idag är forskarna överens om att människans påverkan på naturen är större än dess naturliga variationer. Planeten hinner inte återhämta sig. 5 av 11 säkra gränser har passerats. En är nära, tre är inte kvantifierade. Läget på planeten är ett resultat av användning av fossila bränslen och rika länders konsumtionsmönster.

Sammanträdesdatum
2016-05-31

Räcker den förnybara energin?

Solskraft, tidvattenkraft, dagvattenkraft, oceankraft, vågkraft, vattenkraft, biogas, biomassa, och vindkraft m.m. är förnybarenergi på frammarsch. Idag råder ett race inom solenergiproduktionen, investerarna har en vilja att överträffa varandra gällande kapaciteten i nyproducerade anläggningar. Positiva miljöeffekter kan ses både i det stora och i det lilla. I Frankrike är det numera ett krav att alla nybyggnationer toppas av grönska eller solceller på taken. EON gör radikal energiförändring, de ska framgent enbart satsa på förnybar energi.

90 % av energikapaciteten i världen var 2015 förnybar. Förnybar energi är på väg att konkurrera ut fossilenergi.

Mycket kan även göras inom kollektivtrafiken. Förnybara bränslen kan ersätta fossila. Ett exempel i närområdet är E16 utanför Sandviken där det nu är möjligt att köra eldrivna lastbilar på en teststräcka. På sikt planeras elnätet att utvidgas på hela sträckan Gävle och Borlänge.

I Kalifornien planeras en prototyp av Hyperloop att byggas under år 2016. Hyperloop är en form av vakuumptransport som är tänkt att på sikt ersätta flyget både för transport av människor och varor i en hastighet upp till 1 100 km/h.

Det räcker dock inte med ny teknik och fossilfri energi för att uppnå 2 graders målet. Alla individer måste ställa om sina konsumtionsmönster!

Vi måste uppnå en hållbar konsumtion - konsumera lagom. Medvetenheten för vårt ekologiska fotavtryck måste öka.

Konsumtion och välbefinnande:

Hur villiga är vi i Sverige att ställa om till en hållbar livsstil?

Blir livet sämre för att vi konsumerar mindre och mer hållbart?

Blir vi lyckligare av att konsumera? Svaret är enligt forskningen Ja, men hur

länge? Konsumtion i sig skapar oftast en kortlivad lycka, den så kallade habituerings-effekten. Konsumtionen i rika länder har mångdubblats men detta påverkar inte välbefinnandet. Att tänka över begreppen konsumera eller konsumindra för att bidra till global hållbarhet är ett måste på individnivå.

Klimatomställning Göteborg 2.0 (2010-2050) lanserades i sin första version 2013, andra versionen 2014. Ett delprojekt inom WISE (Well-being-in-sustainable-cities). Dokumentet innehåller ett sifferunderlag av värde och utgör en bas för utvecklingen av kommunens klimatpolitik. I dokumentet har möjliga åtgärder analyserats för att minska utsläppen med 70-80% till år 2050.

Vad kan en klimatomställning innebära för vår livsstil och vårt välbefinnande? Finns det ett samband mellan livsstilar som ger upphov till höga CO² utsläpp och högt välbefinnande? Mätningar visar att de som har stort boende, åker mycket bil, reser mycket mår inte bättre än andra.

Hur ska utsläppen i Göteborg minska från 7,4 ton till under 2 ton CO² 2050? Klimatpolitiken måste lyckas och det innebär:

- Inga fossila fordonsbränslen får finnas
- Utsläpp från elproduktionen har minskat med 65 % jmf 2010
- Bilkörning har minskat med 20 % jmf 2010
- Kollektivtrafik har ökat med 100 % jmf 2010
- Fossilfri fjärrvärme
- El till bostäder har minskat med 50 % jmf 2010

Detta ger ett resultat på 5,2 ton CO².

Mera måste göras!

Vi måste förändra konsumtionsmönstren på främst 5 områden:

- 1) *Oförändrad bostadsyta* i överensstämmelse med 2010 års nivå: ca 45 m² per person.
- 2) *Öka andelen tjänstekonsumtion* från 5 % till 15 %. Mera konserter bio, teater, mindre materiell konsumtion.
- 3) *Halvera konsumtionen av rött kött* till 25 %. 1950 konsumerades 51 kg per person och år, 2013, 89 kg (ca 50 kg rött kött). Enligt livsmedelsverket bör vi äta max 25 kg rött kött per år.
- 4) *Flyg som år 2000*. Få personer står för de största utsläppen gällande resande (Tur och retur resa Bangkok genererar 4,2 ton i utsläpp per individ att jämföra med att vi ska släppa ut mindre än 2,2 ton per år och individ för att klara 2-gradersmålet som nu ska skärpas till 1,5-gradersmål)
- 5) *Förkorta arbetstiden till 30h per vecka*. Arbeta mindre, tjäna mindre vilket leder till mindre konsumtion och en mindre belastning av planeten.
Vi kommer att ha mera tid och ork till annat "upshifting".
Kan vi till och med ställa om och få det bättre?

Om klimatmålen ska uppnås krävs en värdeförskjutning där en hållbar livsstil lyfts fram och värderas. Ex. i statusuppdatering i sociala medier "gillas" ohållbart resande så som flyg.

Göteborg årets klimatstad 2015.

Tips: Titta på vad andra gör? Vad kan vi själva dra nytta utav?

Utmana regelverken, påverka befolkningen

Hållbara livsstilar - verktyg och strategier för kommuner. En webbplats som riktar sig till regionala och kommunal tjänstemän som arbetar med att underlätta för invånarna att leva hållbart. (www.hallbarlivsstilar.se)

§ 4 Rapport från tre projekt som beviljats medel från råden för hållbar utveckling under 2015-2016

Matsvinnprojektet:

Katalin Simon, Kostenheten

Projektets syfte är att minska matsvinnet.

Genom matsvinnprojektet har mängden matsvinn undersökts i ett flertal skolor i kommunen under en fyraveckorsperiod. I projektet har man även försökt att utröna eventuella faktorer som påverkar matsvinnet.

De skolor som ingått är Tegelbruksskolan, Västra skolan, Bjursåsskolan, Lugnet gymnasiet, Kristinegymnasiet, Främbyskolan, Hälsingårdsskolan och Hälsingbergsskolan. Vissa av skolorna har redan före mätningen arbetat med matsvinn och på så vis lyckats minska sitt svinn.

Mätresultat under 4 veckor påvisar att en varierande mängd av den tillagade/beställda maten slängs på de olika skolorna:

Tegelbruksskolan 28%,
Kristinegymnasiet 25%
Hälsingbergsskolan 19%.
Hälsingårdsskolan 18%
Lugnet gymnasiet 12 %
Främbyskolan 10%
Västra skolan 9 %
Bjursåsskolan 9%

Tegelbruksskolan är en av de skolor som ännu inte har inlett arbetet med matsvinn. Västra skolan, Bjursåsskolan och Främbyskolan har relativt lite svinn. På dessa skolor har ett planerat arbete tillsammans med eleverna genomförts. Bland annat har man arbetat med visningstallrikar, utställning om matsvinn och andra övningar tillsammans med eleverna.

Sammanträdesdatum
2016-05-31

En tydlig skillnad i svinn kan även ses mellan de skolor som har tillagningskök och de skolor som har mottagningskök dvs. får färdig mat levererad enligt beställning. De skolor som har mottagningskök får inte returnera den beställda maten som inte konsumeras.

En stor andel svinn kan bero på dålig planering i köket. Mottagningskökens rutiner kring beställningar kan i många fall förbättras. Förbättrad kommunikation kring avvikande beställningar, specialkost och förd statistik kan minska svinnet. Kökssvinn kontra elevsvinn. Ett heltäckande tänk i köken där utrustningen utnyttjas på effektivast möjliga sätt kan leda till att goda rutiner skapas.

En annan faktor som påverkar svinnet i hög grad är vaneproblematik. Nya okända maträtter tenderar barnen att äta mindre av till en början, innan de lärt känna rätten. Köken planerar dock ofta samma antal rätter oavsett om maträtterna är populära eller inte. Potatis och ris utgör en stor del av det som slängs. Många potatisar anses stora. I många fall tar exempelvis många av barnen tre potatisar av vana även om de är större och tenderar därmed att slänga mera.

Är det "god mat" tenderar barnen att ta mycket mat för att vara säker på att maten inte tar slut eller för att helt enkelt slippa ta två gånger.

En tydlig faktor som noterats är att en lugn matsalsmiljö minskar matsvinnet.

Smart Fart-projektet

Stefan Carlsson, Kopparstaden

Projektet är ett återvinningsprojekt som startade i juli 2015 med anledning av att Kopparstaden i anslutning till sina fastigheter kontinuerligt tog hand om cyklar som ingen verkade kännas vid. Cyklarna samlades som regel in i 6 månader innan de skickas till återvinningscentralen, om ingen ägare visat intresse.

Istället för att skicka cyklarna till återvinningscentralen tar nu Kopparstadens projekt Smart Fart själva hand om och renoverar ca 300 cyklar per år. Projektet har en central och synlig verkstadslokal på Slaggatan 20A. Cyklarna repareras i samarbete med bland annat Haraldsboskolans lackeringsprogram. En handledare/cykelreparatör har anlitats. Ett av syftena med projektet är ge praktikanter möjlighet att delta i projektet som en integration.

Sedan projektet startades har ca 30 renoverade cyklar sålts för vardera 200-400 kr. 40 studentcyklar har färdigställts för uthyrning. Studentcyklar betalas vi Kopparstadens hyresavgift. Fem poolcyklar finns placerade utanför

Kopparstadens Bobutik. En rullande cykelverkstad dock inte på kontinuerlig basis finns tillgänglig och har deltagit vid olika evenemang. 10 cyklar har skänkts eller tävlat bort.

Cyklarna som kommer från Smart Fart, känns igen och skapar intresse i Falun.

Flera som ev. tidigare inte haft ekonomisk möjlighet kan i och med projektet förses med cyklar. Projektet har enbart tagits emot positivt hos cykelbutikerna i Falun. Projektet ses som ett komplement inte en konkurrent till övrig cykelhandel.

Flera SFI-studenter har försetts med cyklar och balanscyklar. Ambitionen är att i framtiden anordna en cykelskola genom AIK. Andra planerade verksamheter är cykelkollo, cykellopp, rullande cykelverkstad till ex, bostadsområden, cykeltvätt och pumpstation, lotta ut/skänka flera fixade cyklar. Vilja finns även att kunna erbjuda egen hjälm ev. i samarbete med något försäkringsbolag. En kommunal cykelpool. Laddstolpar för elcyklar kommer att finnas på Kopparstadens kommande byggen.

All information kring Smart Fart sköts via Facebook, ex. försäljning av cyklar m.m.

Projektet medför ett stort social engagemang och bidrar till minskad biltrafik och ökade miljövinster för samhället genom minskade utsläpp och återvinning. Projektet främjar även folkhälsan bland annat genom cykelpoolen.

Fairtrade diplomeringsprojektet

Jonas Eriksson, Bygg och miljö

Lägesrapport från projektet Falu Fairtrade City. Jonas beskriver kriterierna för Faluns ansökan till Fairtrade Sverige. Vad behöver göras?

Redovisa hur kommunens offentliga konsumtion ser ut idag
Skapa mål och en handlingsplan
Bilda en styrgrupp
Inventera befintligt utbud av Fairtrade produkter i lokalsamhället
Lokalt informationsarbete

Kommunens offentliga konsumtion av Fairtrade uppgick 2015 till kaffe 17 %, te 9 %, chokladdryck 21 %, kakao 11 %, bananer 63 % och strö/rörsocker 0,1 % samt profilprodukter i form av T-shirts och choklad.

Utrymme finns för att sätta tuffare mål för att höja den etiska konsumtionen inom kommunen. Planer finns att på sikt avtala även om kryddor, blommor, sportbollar m.m.

Sammanträdesdatum
2016-05-31

Stort intresse att delta i Fairtrade City-arbetet har noterats bland handel och organisationer. Kyrkan, Folkuniversitetet, ABF, Café rekommenderas och Ica Slätta kommer troligen att delta i projektets styrgrupp.

Vision, Lärarförbundet och FEV har visat intresserade för att delta i aktiviteter kopplade till projektet.

Kontakter har tagits med PRO, Vårdförbundet, Hemköp, Högskolan Dalarna m.fl. Det är dock fortfarande oklart gällande deras engagemang. Information har gått ut i näringslivsnytt om att intresserade/engagerade ska höra av sig.

I kriteriet för ansökan ingår att inventera utbudet av Fair Trade i lokalsamhället dvs. butiker och på serviceställen. Två sommarjobbare har anlåtats för att genomföra jobbet under sommaren 2016.

Under hösten planeras ett första styrgruppsmöte. Ett arbete med att jobba fram informationsinsatser, internt och ut mot allmänheten är på gång.

En struktur och mål krävs för att bli diplomerad Fair Trade City. För att sedan bibehålla en erhållen diplomering krävs omdiplomering vartannat år.

§ 5 Reflektion: Vad tar du med dig från dagens möte?

På grund av tidsbrist fanns det tyvärr inget utrymme för någon utförligare reflektion kring dagens föredragningar.

Enighet råder om att erhållen information är högintressant och att alla i kommunen borde få ta del av samma eller liknande information.

Kommunfullmäktige borde få en kortversion av denna dag!

Synpunkter på kommunens befintliga miljöprogram diskuteras kort:

- Någon ansåg att programmet som gäller idag är av en allt för traditionell art, att vi måste fokusera mera på individnivå och hur alla i stort och smått kan hjälpas åt för att bidra för en hållbar framtid.

Föredraget om matsvinnet, bidrog med insikten att frågan är mer komplex än man vanligen föreställer sig. En upplysande information om att lugna miljöer i stor utsträckning kan påverka mängden svinn...

Attityder och vanans makt är stora påverkansfaktorer inom många områden.

Cykling är folkhälsa. Det är effektivare att marknadsföra positiva hälsoeffekter än att marknadsföra ur miljösynpunkt. Tågresor tar negativ tid, tjänar tid när det gäller att ex. arbeta på tåget.

Inom koll på konsumtion kommer en kampanjvecka att genomföras, v 39.

§ 6 Avslutning

Nästa möte kommer att hållas tisdagen 27 september.